

АНОТАЦІЯ

Попов О. В. Механізми публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління». – Харків, 2026.

У дисертаційній роботі здійснено комплексне теоретико-прикладне дослідження механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад в Україні, за результатами якого обґрунтовано наукові положення та практичні рекомендації щодо забезпечення її керованого відтворення в умовах децентралізації, воєнних загроз і повоєнного відновлення.

Узагальнено понятійно-термінологічні засади дослідження та уточнено зміст фінансової спроможності територіальної громади як інтегральної управлінської здатності забезпечувати формування, планування, використання, контроль і коригування фінансових ресурсів для сталого виконання власних і делегованих повноважень, надання публічних послуг і розвитку території. Доведено, що фінансова спроможність не може бути зведена до поточного стану місцевого бюджету, оскільки має процесуальний характер і відображає здатність системи публічного управління стабільно відтворювати фінансові результати в часі.

Розкрито зміст керованості фінансової спроможності в системі багаторівневого врядування. Обґрунтовано концептуальну логіку взаємозв'язку повноважень, ресурсів і відповідальності територіальної громади. Встановлено, що порушення узгодженості між цими складниками спричиняє дисбаланси, пов'язані з переданням повноважень без належного

ресурсного забезпечення, використанням ресурсів без достатньої відповідальності, обмеженістю управлінської самостійності та недостатньою інституційною спроможністю органів місцевого самоврядування.

Систематизовано інституційний, нормативно-правовий, організаційно-процедурний, фінансово-інструментальний, інформаційно-аналітичний, контрольний і комунікаційний механізми публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад. Доведено, що їх результативність залежить від узгодженої взаємодії в межах єдиного управлінського циклу, який поєднує стратегічні цілі, бюджетні рішення, ресурсне забезпечення, реалізацію, моніторинг, оцінювання, контроль і коригування.

Проаналізовано сучасний стан нормативного та організаційного забезпечення управління фінансовою спроможністю громад. Виявлено основні дисфункції чинних механізмів: розрив між стратегічним і бюджетним плануванням, трансфертну інерцію, процедурний формалізм, фрагментацію стадій бюджетного циклу, слабкість внутрішнього контролю, недостатнє використання результатів моніторингу, інформаційну асиметрію та запізніле реагування на фінансові ризики. Встановлено, що воєнні виклики посилюють дохідні й видаткові дисбаланси, збільшують навантаження на місцеві бюджети та потребують поєднання процедурної дисципліни з адаптивністю управлінських рішень.

Уперше обґрунтовано концептуальну логіку та розроблено комплексний механізм керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад, який поєднує інституції, правові норми, управлінські процедури, фінансові інструменти, інформаційно-аналітичне забезпечення, контроль і комунікацію в єдиному управлінському циклі. Його функціонування ґрунтується на адаптивно-рекурсивному принципі, відповідно до якого результати моніторингу, оцінювання та контролю повертаються до процесу прийняття рішень і стають підставою для їх коригування та подальшого налаштування механізму.

Удосконалено підхід до організації керованого циклу забезпечення фінансової спроможності територіальної громади, що охоплює визначення стратегічних пріоритетів, бюджетне планування, ресурсне забезпечення, реалізацію рішень, моніторинг, оцінювання, контроль і коригування. Удосконалено інструментарій упровадження комплексного механізму шляхом систематизації правових і процедурних засобів, організаційних рішень, інструментів фінансового й бюджетного планування, засобів інформаційно-аналітичного забезпечення, контрольних процедур та інструментів адаптації.

Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо розуміння фінансової спроможності як відтворюваного результату публічного управління; наукові положення щодо взаємодії механізмів її забезпечення як цілісної системи; підходи до визначення їх дисфункцій як порушень зв'язків між стратегічними цілями, бюджетними рішеннями, ресурсами, аналітичним супроводом, контролем і коригуванням.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання комплексного механізму та запропонованого інструментарію органами державної влади й органами місцевого самоврядування під час формування та реалізації фінансової політики на місцевому рівні, розроблення стратегій розвитку громад, прогнозів місцевих бюджетів, програм соціально-економічного розвитку, бюджетних регламентів, систем моніторингу, внутрішнього контролю, оцінювання фінансових ризиків і коригування управлінських рішень.

Ключові слова: публічне управління, державне управління, механізми публічного управління, фінансова спроможність, територіальні громади, місцеве самоврядування, публічні фінанси, фінанси територіальних громад, місцеві бюджети, бюджетний процес, децентралізація, фінансова автономія, цифровізація, контроль, повоєнне відновлення.